

Скоробогатко О.В.*Аспірант каф. АБіСДАС Харківського національного університету**міського господарства ім. О.М. Бекетова*

skorobogatko.kname@gmail.com

orcid.org/0000-0002-3922-8382

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНОГО ПАРТЕРУ СУЧАСНОГО МІСТА

Анотація. У статті було проведено аналіз та опис факторів формування архітектурного партеру сучасного міста. Було виділено основні фактори, що впливають на організацію архітектурного партеру. Було зроблено опис для кожного виділеного фактору формування архітектурного партеру.

Ключові слова: *архітектурний партер, зона ближнього сприйняття в архітектурі, містобудівельний партер, міський партер, фактори формування архітектурного партеру.*

Постановка проблеми. В останні роки архітектори постійно прагнуть до створення предметно-просторового середовища міста, яке б могло в найбільш ефективно задовольнити потреби людини. З цим пов'язані тенденції гуманізації архітектурного середовища, що має на меті досягнення функціонального та емоційного комфорту споживача міського середовища. За рахунок організації архітектурного партеру в міському середовищі в деякій мірі вирішується питання оптимального сприйняття масивних предметних форм в містах, за рахунок створення перехідної зручної по масштабу для людини зони.

Архітектурний партер – це умовна зона міського середовища, яка включає в себе фасади будівель на рівні перших двох-трьох поверхів, елементи вулиць поза проїжджою частиною, та організовані міські простори, що обмежені забудовою, (сквери, плази, пішохідні вулиці, пасажі та ін.).

Формування архітектурного партеру залежить від низки чинників, які пов'язані з низкою умов та особливостей окремих територіальних формувань та містобудівних ситуацій. Виділення на систематизація факторів формування архітектурного партеру дозволить створити ієрархічну систему пріоритетних задач при комплексному формуванні зони архітектурного партеру, при різних містобудівних та ін. умовах його організації.

Ступінь розробленості даної проблеми. Для вивчення даної теми інтерес представляють наукові праці декількох авторів: Є.Л. Беляєва, А.В. Іконніков, С.М. Михайлов М.П. Назарова та ін. Джерела дослідження

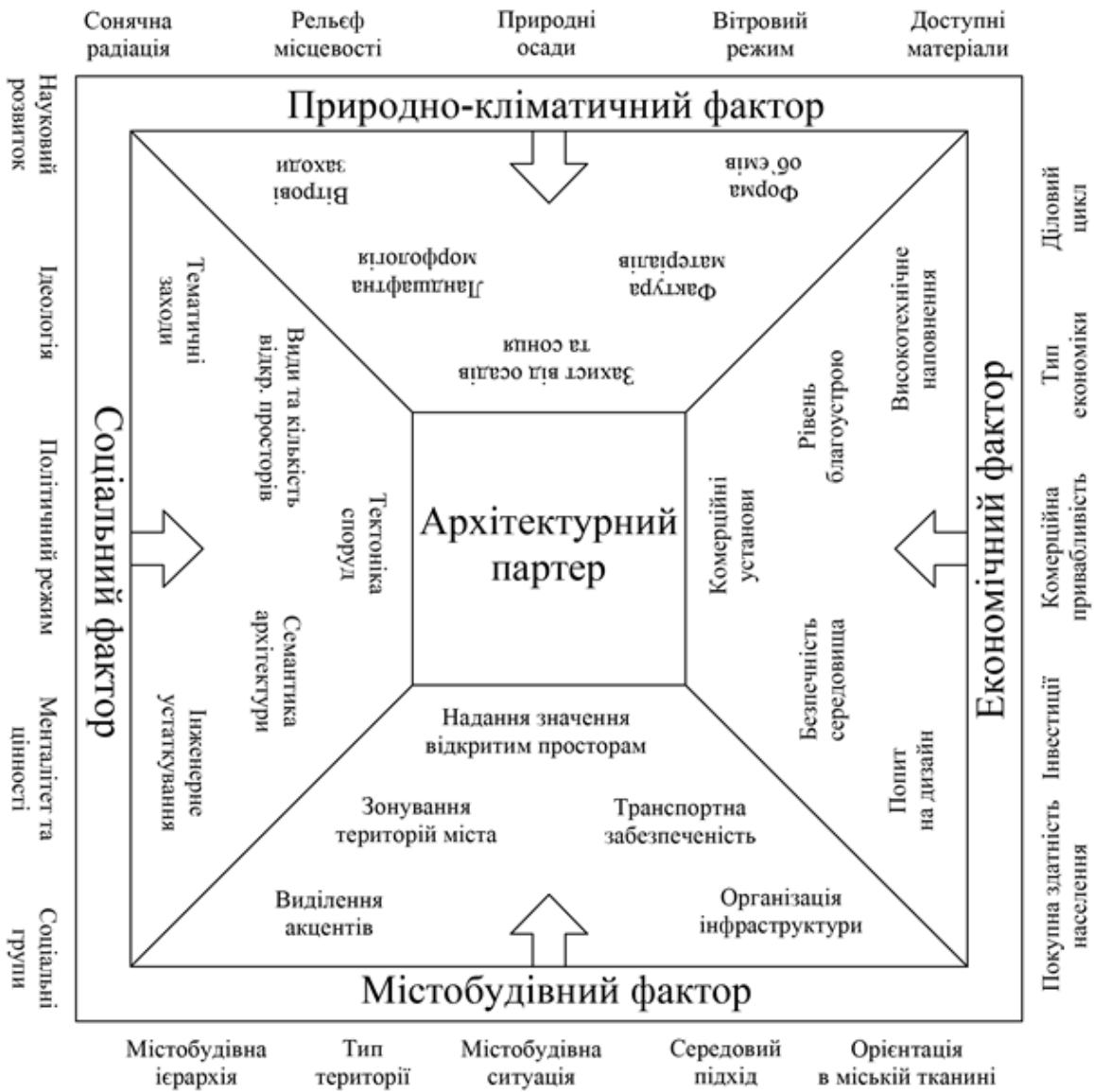
висвітлюють формування архітектури та містобудування взагалі. Проведений у статті аналіз архітектурного партеру, на основі якого було виявлено фактори формування архітектурного партеру в певній мірі перекликається з даними дослідженнями.

Виклад основного матеріалу.

Організація архітектурного партеру є однією з течій у сучасній архітектурі, яка направлена на досягнення високих показників комфорту міського середовища. В наші час застосування дизайну архітектурного середовища є актуальним засобом організації зони архітектурного партеру. При застосуванні засобів дизайну в організації архітектурного партеру розуміється його гармонічне внесення до існуючої містобудівної ситуації, а також створення індивідуального дизайнерського рішення. Основна мета організації архітектурного партеру є досягнення фізичного, психологічного та емоційного комфорту людини в штучному предметно-просторовому середовищі на рівні перших двох-трьох поверхів забудови та невеликих відкритих просторах.

У відкритих міських просторах створюється необхідність захисту людини від негативних природних явищ (сонячної радіації, вітру, осадів та ін.), транспортних потоків та утвореного разом з ними шуму, токсичних вихлопів, а також забезпечення особистої безпеки людини (в аспекті злочинності). Негативний природний вплив, високі експлуатаційні навантаження, необхідність захисту від фізичних ударів залишають свій відбиток на формування вуличних меблів та устаткування. Предметні форми архітектурного партеру, як-правило, більш бруральні, та виготовляються з матеріалів з високою міцністю та стійкістю до природних явищ. Їх використання людьми з різними антропометричними даними потребує від таких об'єктів певної універсальності, та в деякій мірі уніфікації ергономічних якостей, проте не нехтуючи дизайнерським замислом [1].

Фактори, які впливають на формування архітектурного партеру доцільно розділити на два рівні: а саме *макрорівень* та *мікрорівень*. Макрорівень включає в себе фактори, які в свою чергу є постійними зовнішніми чинниками, що спливають на формування міського середовища. Загалом, до факторів макрорівня можна віднести: *природно-кліматичний, соціальний, містобудівний та економічний*. Фактори мікрорівня представляють собою більш тенденційні чинники, що формують конкретні цілі та задачі при організації архітектурного партеру в міському середовищі. До групи мікрорівня можна віднести: *ергономічний, екологічний, та естетичний* фактори.

Природно-кліматичний фактор складається з низки умов та чинників, що впливають на архітектуру певного територіального формування. До них належать: рельєф місцевості, кількість приходу прямої сонячної радіації, кількість осадів, кількість сонячних днів, вітровий режим території та ін. Врахування цих чинників для архітектурного партеру має відображення в багатьох архітектурно-планувальних, художніх, технічних та ін. заходах у його формуванні. Від природно-кліматичного фактору залежать: уклін вулиць та відкритих просторів, пропорційність штучного та природного покриття, кількість навісів від сонця та осадів, ширина вулиць, залежно від фасадів будівель та ін.

В залежності від природних умов на певній території формується звичне та комфортне середовище, з точки зору габаритів предметних форм, їх статури та силуету. Наявність та характер природного оточення має відображення в штучному середовищі міста.

Соціальний фактор враховує особливості соціуму, для якого організовується предметно-просторове середовище у певному територіальному формуванні.

У зоні архітектурного партеру найчастіше людина живе суспільним життям на вулицях міста. Ця зона дозволяє людині або групі людей знаходитися в певному соціокультурному просторі. Також організація архітектурного партеру є певною формою соціальної діяльності по створенню штучного середовища, яке в певній мірі є відбитком тих суспільних процесів, які в ньому відбуваються. Завдяки розмаїттю процесів формується унікальне архітектурне середовище як результат діяльності окремих соціальних груп. В свою чергу соціальні групи самоідентифікують себе за належністю до певної локальної частини архітектурного партеру, на формування якої вони впливають. Зона архітектурного партеру організовується під впливом суспільства, завдяки регіональним, груповим та етнічним особливостям [4].

Архітектурний партер є особливим видом суспільного простору, та відображає аксіологічні цінності у своїй структурі та наповненні. Соціальний простір впливає за зміни в міському середовищі, дому сьогодні є певна розробленість просторів, що впливає на цілісність архітектурного партеру. Елементи наповнення архітектурного партеру: вуличні меблі, функціональне високотехнічне наповнення, елементи монументально-декоративного мистецтва, стають певною мірою маркерами соціуму у міському середовищі.

Архітектурний партер представляє собою особливий вид спілкування, завдяки своєму місцезнаходженню в структурі архітектурного середовища, та особливій його організації. При його комплексній та раціональній організації соціальні суб'єкти стають зацікавленими в процесах сприйняття важливих соціальних цінностей, завдяки тому що наповнення архітектурного партеру Формування висотних будівель призвела до того, що людина не могла цілісно сприймати міське середовище, та могла лише певний фрагмент. За цих обставин у 70-х роках ХХ-го століття виділяється зона певного сприйняття архітектурного середовища - архітектурний партер [4].

Містобудівний фактор перш за все враховує існуючу планувальну структуру міста, та доцільність формування зони архітектурного партеру, в залежності від поверховості існуючої забудови. Існуюча планувальна структура міста виражає територіально-просторові відношення між елементами містобудівних систем та відображає тим самим побудову системи. При розгляді містобудівної системи спочатку звертають увагу на більш крупні елементи міста, в структуру яких по мірі призначення інтегрують зону архітектурного партеру [7].

Зона архітектурного партеру з точки зору містобудування можна розглядати як елемент містобудівної системи, для якої характерна особливість зорового сприйняття, та однотипними штучними та природними елементами, що розміщені в ній. Також для цієї зони характерна особлива функція, пов'язана з організацією пішохідного руху, та інформативності міського середовища. Загалом зона архітектурного партеру формує в собі певну містобудівну систему зручну за масштабом, та досить обширну за функціональним змістом, у просторовій структурі якої здійснюються низка соціальних процесів.

Економічний фактор враховує фінансову здатність суспільства до формування предметно-просторового середовища міста, яке б задовольняло його потреби в певний період часу. Також від нього залежить доцільність формування зони архітектурного партеру при різних містобудівних ситуаціях. В зона архітектурного партеру найчастіше розміщують комерційні заклади, рентабельність яких також залежить від дизайнерського рішення та комфортної організації міського середовища поблизу них. Організація та предметне наповнення архітектурного партеру має на меті створення оптимального середовища в зоні ближнього сприйняття, в якому людина втілює свої процеси життєдіяльності в міському середовищі, саме тому рівень якості цієї зони має взаємний зв'язок між достатком а потребами населення.

Ергономічний фактор дозволяє створити комфортне для сприйняття і та життєдіяльності середовище, в якому для людина може відчувати себе комфортно психологічно та емоційно, і має усі найбільш раціональні та зручні умови для виконання своїх буденних справ, комфортну орієнтацію та безпеку в архітектурному середовищі. Для цього формуються рекреаційні зони для відпочинку, з урахуванням того чи іншого виду проведення дозвілля, розробити раціональну систему візуальних комунікацій, та організувати зручну систему вуличних меблів з втіленням інноваційних технологій та предметного високотехнічного наповнення.

Зону архітектурного партеру людина сприймає не тільки завдяки зору, також йде тактильне сприйняття. Це супроводжується характером покриття пішохідних шляхів (їх нахилом, типом мощення, та ін.), також йду контакт при зміні температур при сонячних та затінених ділянках в зоні архітектурного партеру, та йде тактильний контакт з системою вуличних меблів. В зону архітектурного партеру зазвичай втілюються заходи для зручного пересування маломобільних груп населення та людей з особливими потребами.

Естетичний фактор дозволяє застосувати при організації архітектурного партеру комплекс дизайнерських заходів для створення привабливої оригінальної композиції (створення пластики, ритму, смівмасштабності, колориту і фактури, виділення візуальних зв'язків і

композиційних акцентів), як локально, так и комплексно для створення великих ансамблевих просторів. При цьому, в зоні архітектурного партеру слід враховувати постійну динаміку модернізації та стилістики промислового дизайну у предметному наповненні, що входять у архітектурний партер, не змінюючи стилістику та образ сформованого архітектурного середовища.

Для організації привабливої зони архітектурного партеру застосовують низку засобів дизайну архітектурного середовища, а саме: ландшафтний благоустрій, стилістичне виділення зони архітектурного партеру, дизайн вуличних меблів та предметного високотехнічного наповнення, застосування систем освітлення і вечірній час та ін.).

Екологічний фактор забезпечує комплексний підхід до дотримання екологічних вимог при організації архітектурного партеру, також організацію захисту від зовнішніх джерел забруднення, запобігання забрудненню і з самої території архітектурного партеру, та застосування альтернативних джерел електроенергії. Також екологічний фактор забезпечує використання безпечних штучних матеріалів, та не шкідливих для навколишнього середовища електричних приладів та джерел освітлення.

На сьогоднішній час у великих містах помічаються тенденції створення відкритих просторів та пішохідних транспортних зав'язків, від яких відведено рух автомобільного та ін. транспорту, з метою створення безпечного рекреаційного або транзитного простору для людини. Також сучасні тенденції формування зони архітектурного партеру мають на меті організацію середовища яке має мінімальний пагубний вплив на людину при тісному зоровому та тактильному контакті, та по своїй екології максимально наближене до комфортного для людини природного середовища.

Висновки.

Виявлення та систематизація факторів формування архітектурного партеру дає можливість виявлення особливостей та специфіки формування архітектурного партеру, а також комплексно виділити вимоги до його організації. До факторів макрорівня належать: природно-кліматичний, соціальний, містобудівний та економічний фактори. До групи мікрорівня можна віднести: ергономічний, екологічний, та естетичний фактори. Характеристика факторів формування архітектурного партеру дає змогу організувати зону архітектурного партеру за ієрархічною послідовністю різного виду завдань та чинників. Комплексна організація архітектурного партеру, що враховує фактори мікро- та макрорівнів гуманізує існуюче архітектурне середовище міста на рівні перших двох-трьох поверхів забудови та у камерних відкритих просторах, стиснених забудовою.

Список використаної літератури.

1. Михайлов, С.М. Дизайн Современного города: Комплексная организация предметно-пространственной среды (теоретико-методологическая концепция): дис. док. иск. – М., 2011.
2. Крыжановская Н.Я., Дубинский В.П. "Светоцветовой дизайн городской среды" Монография, Белгород. 2006
3. Беляева Е. Л. Архитектурно-пространственная среда города как объект зрительного восприятия //М.: Стройиздат. – 1977.
4. Назарова М.П. Архитектурное пространство как социокультурный феномен: дисс ... д. филос. н. Волгоград, 2013. 320с.
5. Дубинський В. П. Мухортов М.Л. Теорія та критика сучасної архітектури: Навч. Посібник для вузів. – 2010
6. Шубенков М.В. Структурные закономерности архитектурного формообразования/ Шубенков М.В.: Учебн. пособие. – М.: Архитектура-С, 2006. – 320 с., ил.
7. Яргина З.Н. Косицкий Я.В. Основы теории градостроительства: Учебник для вузов //М.: - Стройиздат. – 1986. – 326с.
8. Короев Ю. И., Федоров М. В. Архитектура и особенности зрительного восприятия. – Гос. изд-во лит-ры по строительству и архитектуре, 1954.
9. Мироненко В.П. Архітектурна ергономіка / В.П. Мироненко. – Київ: НАУ-друк, - 2009. – 240с.
10. Грановская Р.М., Березная И.Я., Григорьева А.И. Восприятие и признаки формы. – 1981.
11. Кудин П. А., Ломов Б. Ф., Митькин А. А. Психология восприятия и искусство плаката //М.: Плакат. – 1987.
12. Глазычев В. Л. Урбанистика. – Directmedia, 2013.
13. Иконников, А. В. Пространство и форма в архитектуре и градостроительстве //М.:КомКнига. – 2006. – 352с.

Скоробогатько А.В. ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ
АРХИТЕКТУРНОГО ПАРТЕРА.

Аннотация. В статье был проведен анализ и описание факторов формирования архитектурного партера современного города. Было выделено основные факторы, которые влияют на организацию архитектурного партера. Было произведено описание для каждого выделенного фактора формирования архитектурного партера.

Ключевые слова: архитектурный партер, зона ближнего восприятия в архитектуре, градостроительный партер, городской партер, факторы формирования архитектурного партера.

Skorobohatko O.V. FACTORS OF FORMATION OF THE
ARCHITECTURAL PARTERRE.

The article analyzed and described the factors shaping the architectural parterre of a modern city. The main factors that influence the organization of the architectural parterre were highlighted. A description has been made for each of the selected factors for the formation of an architectural parterre.

Keywords: architectural parterre, a zone of the nearest perception in architecture, a town-planning parterre, a city parterre, factors of formation of the architectural parterre.